

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrto leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemanje pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrto leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insetate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 7. junija 1901.

Politični oddelek.

Bohinjska železnica.

Že več kakor trideset let traja prizadevanje, da se zgradi druga železniška zveza s Trstom. Ves ta čas so se kovali projekti in delali priprave, a šele sedaj se je stvar dognala.

Minolo soboto je državni zbor v tretjem branju sprejel takoimenovano investicijsko predlogo, katere glavni del je druga železniška zveza s Trstom in dovolil potrebnih sredstev. S tem je zgradba te železnice zagotovljena.

Nova proga bo tekla tudi po slovenskih tleh. Od Celovca pojde skozi Karavanke in skozi Bohinj na Goriško in od tamkaj v Trst.

Z našega kranjskega stališča s tem pač ne moremo biti potrebno zadovoljni. Mi bi bili želeli, da teče ta proga čez Škofjo Loko in Divačo, kajti v tem slučaju bi šla takorekoč skozi srce Kranjske in bi bila znamenito povzdignila vse nase narodno gospodarstvo ter nas deloma emancipirala od južne železnice, ki nas s svojimi neznanskimi tarifi kar duši.

Ta želja se ni izpolnila, ker država ni hotela ustvariti južni železnici konkurenčne proge, in ker je imela namen, potegniti proti Trstu promet iz tistih pokrajin, ki so doslej gravitirale drugam.

Nova proga, v kateri je za nas najvažnejša Bohinjska železnica, ne bo imela za našo deželo tistega pomena, kakor za druge, koder bo tekla, toda brez pomena vendar ne bo, čeprav ostane Kranjska še dolgo le „Durchfuhrland“ in če prav je gotovo, da se bo veliko prometa po njej odvrnilo od Ljubljane.

Zgradba te proge se izvrši do l. 1905. V tem času bo imelo prebivalstvo največ dobička od železnice. Ljudje bodo imeli pri stavbnih delih lep zaslužek in sicer tudi

domači ljudje, zakaj železniški minister je obljubil, da bo v tem oziru poskrbel, kar je mogoče. Zaslužili bodo delavci, zaslužili bodo kmetje, deloma z voznjami, deloma ker bodo lahko in dobro svoje pridelke in svojo živino spravljali v denar, zaslužili bodo trgovci in obrtniki. Na Gorenjskem bodo ostali lepi milijoni, ljudstvo bo zaslužilo veliko denarja, marljiv, podjeten in zmožen človek si bo lahko opomogel za vse življenje.

Nadalnja posledica te železnice je pa tudi trajnega značaja. Vsled nove železnice zadobe zemljišča in stavbe večjo vrednost, kakor so jo imeli doslej, in ker pride mnogo uslužbencev v tiste kraje in bo velik promet se bodo tudi pridelki lažje in bolje razpečavali in izvažali, iz kratka, vsako premoženje, ki leži v območju nove železnice, zadobi večjo vrednost, posebno v Bohinju, ki se prav za prav šele zdaj svetu odpre.

Za prihodnost pa nam je pričakovati še posebno važnih posledic nove železnice. Gorenjska pride v ozko dotiko s Trstom in bo od tam lahko veliko denarja dobila za les, za mrvo, za živinorejo in za mlečne izdelke. Vrh tega je pa na Gorenjskem vse polno znamenitih vodnih sil, ki se doslej niso izkoriščala, ker se to ni izplačalo vsled neprimernih železniških zvez. Zdaj postane to vse drugače. Po novi železnici bo Gorenjska zvezana s širnim svetom in brez dvoma se bodo če tudi ne koj jutri vendar pa v kratkem našli ljudje, ki bodo stvarjali v teh krajih industrije, ki pomnože zopet vrednost vseh premoženj in dado ljudstvu mnogo trajnega zaslužka.

V gospodarskem oziru je torej Bohinjska železnica za Gorenjsko znamenitega pomena in se zato resnično veselimo, da se zgradi, če prav bi bilo deželi z loško-divaško progo bolj ustrezno.

Ne smemo si pa prikrivati, da je nova železnica v jednom oziru silna nevarnost, to je v narodnem oziru. Po novi železnici se bo nemški drang na Kranjsko podvojil. Zavedno, omikano, krepko ljudstvo bi to invazijo lahko preneslo in bi tuje naseljence hitro poslovenilo,

sedanji Gorenjec je pri vsi svoji pobožnosti za to popolnoma nesposoben.

Politični pregled.

Državni zbor. — Tekoče zasedanje državnega zbora se bliža koncu. V torek pojde zbornica na počitnice. Minoli petek je bil najznamenitejši dan v tem zasedanju. Ta dan je zbornica odobrila v tretjem branju zakon o gradnji druge železnice v Trst in zakon o gradnji kanalov na Češkem. Cela milijarna je bila v ta namen dovoljena. Koj na to se je začela razprava o proračunskem provizoriju. V debato je izmed jugoslovanskih poslancev posegel samo dr. Tavčar. Ostala dva jugoslovanska kluba sta vladi brezpogojno izrekla zapupnico. Provizorij je bil po daljši a ne preveč zanimivi debati odobren. Nadalje je zbornica odobrila zakon o davku na žganje, kakor ga je potrdila gospodska zbornica in obrtno novelo. Do torka odobri še nekaj manjših predlog in izvrši prvo branje kvotne predloge.

Delegaciji. — Že dolgo ni bilo tako mirnega zasedanja delegacij in tako diskretnih obravnav kakor letos. Sicer se je čulo več pritožb, a vse so bile izrečene v mili obliki. Grof Goluchowski je lahko zadovoljen.

Železniški odsek se je minoli teden bavil z zakonom o zgradbi lokalnih železnic. V tem zakonu je kranjska popolnoma prezrta. Dr. Tavčar se je pri razpravi odločno zavzel za zgradbo železnic Tržič-Kranj, potem Kamnik-Polzela in za podaljšanje dolenjskih železnic. Podpiral ga je dr. Šusteršič, ki je zahteval tudi zgradbo železnice v Št. Janž. Odsek je dr. Šusteršičeve predloge odklonil.

Avstrija in Italija. — Mej Avstrijo in Italijo se je vnelo vroče tekmovanje, kdo da pripravi teren v Albaniji bolje za okupacijo. Obe reflektirata na to deželo. Avstrija pravi, da je Italija ne sme dobiti, Italija pravi, da je ne sme Avstrija dobiti. Rusi zastopajo mnenje, da ima Italija naravno pravico do Albanije. Ruska diplomacija je prepričana, da pride radi Albanije mej Avstrijo in Italijo prej ali slej do resnega razpora. Rusija misli, da pridobi Italijo za rusko-francosko zvezo, ako jo podpira v Albaniji. Tudi Francija je pripravljena podpirati Italijo, ker dobi za to odškodnino v Severni Afriki. Umeje se ob sebi, da igra pri tem črnogorski knez Nikola veliko vlogo. Albansko vprašanje zadobiva jako važen mednarodni značaj in morda bo Albanija povod, da se razbije dosedanja trozveza in se osnuje rusko-francosko-italijanska, kar do cela premeni razmere na Balkanu.

Francija. — V francoskem senatu se je začela razprava o kongregacijskem zakonu. Ta zadobi sredi meseca julija veljavo in se bo, ker določa rok treh mesecev za avtoriziranje redov, začel izvrševati sredi meseca oktobra. Sodi se, da bo država konfiscirala kacic 120 milijonov duhovniškega premoženja.

Vojna v južni Afriki. — Šele zadnji čas se je dogvalo, da so bili Angleži pred kratkim v bitki pri Vlakhfonteinu popolnoma poraženi in so veliko moštva izgubili. Angležem se godi tako slabo, da je lord Kitchener že Burom ponudil premirje.

Vojna na Kitajskem bo kmalu pozabljena. Te dni je odpotoval feldmaršal Walderssee in za njim pojde ogromna večina inozemskega vojaštva. Uspeh vse mejnarodne ekspedicije je — popolna blamaža, zlasti za Nemce. Doseglo se ni prav nič. Jedino Rusi so kaj pridobili: Mandžurijo.

Obrtnija.

Produkcija premoga leta 1899—1900 na celem svetu.

Ali baš vsled vojne v južni Afriki so vsi premogokopi, ki se nahajajo ondi ob rekah Hai in Umsimku, in ki so ustanovljeni na bogatih premogovih zakladih, zopet prenehali, ker so popolnoma razdrti in porušeni, da bodo minula leta, predno začno zopet proizvajati.

V Indiji je razmerno veliko premoga. Leta 1899. je znašala tamošnja produkcija 4.937.160 ton, večji del pa prihaja iz Bengalskega, ostalo pa iz severovzhodnih pokrajin: Oudh, Punjab, iz osrednjih: Assam, Burma, Nizam in Baludžistan. Neizračunjene množine premoga pa še leže v zemlji. Indija se glede premogokovnikov dele v tri dele: vzhodni, osrednji in južni del Indije. Na vzhodu so ogromni zakladi v Karharbari (Giridij), Raniganj, Barakar in Jerija. V osrednjem delu so severni in južni Karanpura, Daltonganj, Hutar, Aurunga, Singovli, Sahagpur, Umarija, Mophani in Worora. Najvažnejša pa je južna skupina, v kateri je razsežni premogovnik v Singareni.

V Neusüdwalesu so premog kopali že pred sto leti; v tem času se ga je tu proizvedlo 76 milijonov ton, samo leta 1898. se ga je od tu izvozilo $4\frac{2}{3}$ milijonov ton, t. j. največja množina vseh premogovnikov. Na splošno se je produkcija premoga v avstralskih kolonijah dokaj povzdignila.

Produkcija v drugih deželah.

V Abesiniji kopljejo premog v Debri, Libanosu in Avkoberju.

V Avstro-Ogerski se koplje ogromne množine rujava premoga. V Šleziji se največ izkoplje premoga, za tem pride Češko, Moravsko in nadalje še le Ogersko, Štajersko in Kranjsko. V Primorju ne poznamo premogovnikov, razun v Karpanu, v Istri in v Dalmaciji v Siveriču.

V Bosni in v Hercegovini so glavni premogovniki v Zenici in Kreki, ki so v posesti in upravi avstrijske vlade. Najmočnejše žile so debele po 10 in 16 metrov. Premogova industrija je v Bosni in Hercegovini še jako mlada, ker datira še le od l. 1880. po okupaciji. Prvo leto se ga je proizvedlo le 500 ton, a leta 1899. je produkcija narastla že na 303.425 ton in sicer v Zenici 125.400 ton in v Kreki 171.550 ton.

V Chile so velikanski premogovi zakladi; tu si izkopava na jugu pokrajine Concepcion, pa tudi v Cororelu in v Loti so premogovniki.

V Franciji prevladuje premogokopstvo vse druge mineralske industrije. Največji premogovniki so v Pas de Calais, kjer so proizvodbe 62 % vse premogove produkcije v Franciji.